

Krönika

Inte nog med att de har en moral för sig och en för andra, skriver Mats Gellerfelt. De dricker Calvados till kaffet.

En uppkomlings fall

Så har ännu en sosssepamp ertappats med fingrarna i syltburken. Visst, ett finansborgarråd måste få representera. Men enligt de regler som Mats Hulth själv satt upp ska man vara försiktig med såväl internrepresentation som med alkohol. Han har inte varit försiktig. Han har frikostigt bjudit partikamrater utan att det haft något att göra med staden, ibland är skålen rent bisarra – som att han ätit och supit med företrädare för svenska och israeliska LO för att prata OS.

Inte bara sosssepampar plundrar den offentliga skattkistan. Också Carl Cederschiöld var en överdängare när det gällde taxiresor och att smörja kråset. Skillnaden är att Hulth tillhör jämlikhetsprofeternas och jantelagens parti och borde visa prov på högre moral än borgare. Hulth är en av dessa rörelsebroilers. Något riktigt jobb har han aldrig haft, men makt har han samlat. Och när han ertappats kommer han med de vanliga, ynkliga försvaren: Jag var färdblind, han slarvat, han kanske varit litet starkölsgrabbig och så klipper han korten i TV. Dessutom ska han betala tillbaka. Som om det skulle frita honom! Tänk er prejudikatet: Förskingraren som går fri från straff mot löfte att betala tillbaka.

Hulth har, som alla numera vet, krökat hej vilt med olika bröder och på vår bekostnad – så hej vilt att han borde vara mogen för samma behandlingshem som Guðrun Schyman. Ingen tycks emellertid vara intresserad av hans supande, ofta på

dagtid. Förmodligen beror det, som Mats Svefgors skrev i en intressant artikel i SvD häromdagen, på att han är man – i hans kultur anses krökande naturligt och karaktäristiskt. En kvinna som super i tjänsten blir omedelbart ostraciserad.

Hulths bana är intressant och inte minst den generositet med spriten som han visar sig själv. Ty en gång var han socialborgarråd och ägnade sig åt att trakassera

Calvados är

uppkomlingens

dryck och som

så många andra

tecken – bilar,

klockor, kostymer –

säger den en del

om nyttjaren.

krögare genom att dra in deras utskänkingstillstånd. Låt mig förmedla en belysande anekdot, berättad för mig av Engelsen krögare Hasse Wallman:

Jag kommer ihåg Mats Hulth för tjugo år sedan. Han beställde en lättöl på Engelen. Lättölen var slut, vi sålde ju knappt någon.

Jag spådde istället ut en mellanöl med vatten... Sedan ville han ha Rotlack – kall, fast jag sa att den skulle vara rumstempererad. Jaha, därefter fick jag ett brev med hot om indragning av rättigheterna.

Vi serverade nämligen en Englaglass där vi hällde över en kapsyl punsch. Jag svarade att det var en matlagning ingrediens på samma sätt som vin, fast då alkoholen inte dunstade så gick inte den gubben. Numera har nog Hulth tänkt om.

V i kan bortse från Hulths fåniga bortförklaringar. Vad det rör sig om är den maktberusade uppkomlingens syndrom – känslan av att ha blivit fin och stor i staden. Men fernissan är tunn. Tag Calvadosdrickandet. Alla som känner till brända och destillerade drycker vet att Calvados är en avec underlägsen konjak. Men Calvados har blivit ett slags tecken bland rörelseppamparna. Det är vad de dricker till kaffet, till den grad att de elaka Motalaborna kallar den för "Motalakonjak". Det är uppkomlingens dryck och som så många andra tecken – bilar, klockor, kostymer – säger den en del om nyttjaren. Storvulet beställer uppkomlingen i den ena calvan efter den andra. Andra uppkomlingar blir imponerade.

Nej, du Hulth. Bliv vid din läst – drick renat.

17 februari 1998
MATS GELLERFELT

Det onödiga kriget mellan staterna

Tio-i-topplistor åter speglar inte sällan populära vanföreställningar. Mats Fält undrar över Abe Lincolns som årtusendets man.

Jag uppskattar P1:s söndagsprogram *Godmorgon världen*. Inte bara för att vi trogna lyssnare alltid har något att prata om på jobbet på måndag morgon. Framför allt för att det för det mesta innehåller intressanta och värdefulla inslag – från fransk utrikespolitik till Ludvig Rasmussens finurliga krönikor.

Söndagen den 4 januari presenterade programmet ett antal tio-i-topplistor med allt från årtusendets uppfinning till årtusendets filmskapare. Mest uppmärksammas blev av naturliga skäl årtusendets man, korad av en kvalificerad tremannapanel. Den utvalde var Abraham Lincoln. Utsett som representant för demokrati, frihet och framåtskridande.

Monument med baksida

Valet var inte oväntat men inte heller självklart. Det borde vara mer kontroversiellt. Även denne numera monumentala presidents storhet har nämligen en baksida. För att förstärkt det sammanhanget bör man söka sig tillbaka till nådens år 1861 – det är då nordamerikanska inbördeskriget bröt ut.

Det krig Abraham Lincoln startade var ett annat än det hans efterträdare, vicepresidenten Andrew Johnson, slutförde efter mordet på Lincoln. Det krig Lincoln startade handlade om unionen – inte om slaveriet. I detta skede var det betydligt svårare att avgöra vilka som var de bra grabbarna och vilka som var de något sämre.

Lincoln var motståndare till slaveriet men samtidigt också en klok politiker. Han hade till exempel föga gemensamt med hjälten i en av nordstatsarméernas populäraste

Rätt om Wiesenthal

Av någon anledning som har att göra med min datators mysterier har en något felaktigt version funnits vägen till kulturstaden i Fredags. Där sades att Wiesenthalcentret i Wien har anlagat schweizerna för att ha upprättat koncentrationsläger för judiska flyktingar under kriget. Det ska vara Wiesenthalcentrat i Los Angeles.

Sedan min artikel skrevs har dessutom gamle Wiesenthal själv tagit starkt avstånd från beskyllningarna gentemot Schweiz som han tycker "haltar på två ben". Vilket styrker min argumentation att de är starkt överdrivna och hör till vulgärhistorikernas fatabur.

FOLKE SCHIMANSKI

På väg mot topplistorna. Abraham Lincoln (utan hatt, mitt i bilden) vid Gettysburgs krigskyrkogård den 19 november 1863, timmarna före det berömda talet. Foto: LIBRARY OF CONGRESS

sånger – John Brown. John Brown var en halvgalen och fanatisk slaveriomotståndare – ska man jämföra med någon blir det väl våra dagars Röda Arméfraktion eller Hamas. Han dödades i samband med ett idiotiskt angrepp på en vapendepå vid Harper's Ferry i Virginia före kriget.

Lincoln sa själv att han gärna hade behållit slaveriet om det hade kunnat rädda unionen. Eller frivilligt bara en del av landets slavar, om det hade gjort det lättare att vinna kriget. Till och med när Lincoln 1863 frigade de första slavarerna så gällde hans besked bara dem som befann sig i områden som kontrollerades av motståndaren, sydstatsregeringen i Richmond under Jefferson Davis.

Lincoln sa själv att han gärna hade behållit slaveriet om det hade kunnat rädda unionen.

Lincoln drev fram kriget framför allt för att bevara unionen. En union som delstaterna frivilligt gått med i ungefär 80 år tidigare. Några mer entusiastiskt än andra. Genom presidentens agerande blev det tidigare frivilliga samarbetet lika mycket en chimär som rätten att utträda ur unionen var för det gamla Sovjetunionens delrepublik. Självstyrelse och tolerans för avvikande åsikter fick stå tillbaka för maktspråk och tvång.

Det hör också till saken att inte minst Lincolns armé agerade på ett helt rättsvidrigt sätt i till exempel Maryland. Där avgjordes delstatens inställning till kriget på samma sätt som Napoleons rätt till makten vid Brumairekuppen år 1800 – av den federala arméns bajonetter. Marylands folkvalda hade lika litet att sätta emot som sina franska föregångare. I andra gränsstater agerade båda sidor på ett liknande sätt.

Presidentens respekt för konstitutionen och lagens bokstav var inte heller i andra sammanhang något av hans mest utmärkande drag, och allra minst under de månader då unionen rämnade under hans fötter.

Att stater övervägde att lämna unionen var inget nytt tema på USA:s politiska dagordning. South Carolina hade redan 1830 allvarligt övervägde det. Rätten till utträde bör för en demokrat framstå som högst rimligt. Sverige skulle knappast ockupera ett upproriskt Skåne om invånarna plötsligt fick för sig att man omedelbart ville styras av en nordisk drottning.

När nu inte slaveriet var den allt överskuggande frågan motiverar knappast de andra motsättningarna det fyra år långa kriget. Varken höga tullar, en stark central statsmakt eller forcerad industrialisering kan vara värd 600 000 döda i USA:s hittills blodigaste krig. Bortser vi från slaveriet var även sydstaterna demokratiska samhällen med respekt för rättsstatens principer. Lincoln borde självfallet ha lämnat dem i fred. Det var vad de själva önskade. Då hade historien sluppit den blodiga affär som söder om Mason-Dixon-linjen ibland kallades kriget mellan staterna. Slaveriet hade rimligen försvunnit ändå – om än inte lika snabbt.

Denna slutsats kan mycket väl kombineras med uppfattningen att Lincoln, när kriget väl hade startat, på många sätt var en klok ledare för sin del av nationen i den blodiga konflikten, det första industriella kriget. Att han uppdrog åt Sherman att bränna Georgia bör dock inte sättas upp på meritlistan.

Styrkan dikterade villkoren

Det krig Lincoln drev fram 1861 kan knappast försvaras. Det representerade styrkans rätt att diktera villkor för en minoritet som respekterade det den trodde var spellets regler. De regler den levte efter alltsedan det gemensamt genomförda upproret mot Storbritannien.

Det krig Andrew Johnson segerrikt avslutade våren 1865 var däremot ett krig för en god sak – bland andra dåliga – slaveriets totala avskaffande. Några citat från sydstaternas vicepresident Alexander Stephens räcker som bevis för att det förvisso fanns stora grupper i södern som hade en vulgär rasistisk inställning till slavfrågan. Den var betydligt mer rå än attityden hos de flesta av de många i norr som inte heller accepterade jämlikhet mellan svarta och vita.

MATS FÄLT